Kadernota 2024-2027

meewerkend boxtel

Inhoudsopgave

Inleiding 3
Leeswijzer 4
Programma's 5
Duurzame Transformatie 5
Sociale Kracht 8
Leefbare Ruimte 13
Vitaal Ondernemen 16
Meewerkend Bestuur 18
Financiële uitgangspunten 21
Samenvatting 23

Inleiding

Voor u ligt de Kadernota 2024-2027. Deze Kadernota is de opmaat naar de nieuwe begroting 2024 samen met de meerjarenraming 2025-2027. Deze Kadernota bespreken we met uw raad in combinatie met de Eerste bestuursrapportage 2023 in de raadsvergadering van 11 juli 2023.

De Kadernota bestaat uit twee onderdelen, te weten

1. het vaststellen van de kaders voor de nieuwe begrotingsperiode 2024-2027 (indexeringen en overige financieel technische uitgangspunten);
2. de mogelijkheid om nieuwe ontwikkelingen integraal af te wegen en deze vervolgens op te nemen in de begroting.

In het Beleidsakkoord 2021-2026 is opgenomen dat we streven naar een financieel gezonde situatie en solide financiële basis. De gemeentelijke uitvoering van wettelijke taken en de haalbaarheid van grote maatschappelijke opgaven staan onder druk door de financiële situatie van de gemeenten, zoals is aangegeven door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in reactie op de Voorjaarsnota van het Rijk. Uit de Voorjaarsnota blijkt dat gemeenten vanaf 2027 structureel meer financiële middelen zullen ontvangen en dat het kabinet van plan is om het accres goed te regelen. Echter, de opschalingskorting blijft gehandhaafd en door de toevoeging van middelen pas in 2027, zal er in 2026 een daling van € 2 miljard zijn ten opzichte van 2025. Volgens VNG-voorzitter Jan van Zanen kunnen de gevolgen voor inwoners 'desastreus' zijn als alle opgaven en wettelijke verantwoordelijkheden blijven bestaan, terwijl er tegelijkertijd een aanzienlijke vermindering van financiële middelen plaatsvindt.

Als gevolg van aanzienlijk lagere structurele inkomsten vanuit Den Haag in de komende jaren, heeft het college besloten prioriteit te geven aan de uitvoering van vaste taken en van het Beleidsakkoord. Daarbij hebben we goed geluisterd naar de wensen van de raad tijdens de bijeenkomst van 5 april 2023. Veel van de opmerkingen die zijn gemaakt, vallen binnen het bestaande beleid en/of bestaande budgetten en zijn daarom niet opgenomen in deze Kadernota. De komende jaren is er incidenteel geld over. Het college gaat deze middelen reserveren voor toekomstige maatschappelijke opgaven en investeringen in onze gemeente. Er is echter weinig tot geen ruimte voor nieuw beleid dat structurele kosten met zich meebrengt.

We blijven daarnaast zoveel mogelijk vasthouden aan onze beleidsambitie om te groeien in balans en aan de belangrijkste onderwerpen voor dit college: duurzame transformatie, sociale kracht, leefbare ruimte, vitaal ondernemen en meewerkend bestuur.
We hopen dat de lobby vanuit de VNG niet alleen voor het zogenaamde "ravijnjaar" 2027 alsnog een oplossing zal bieden, maar dat er structurele middelen vanuit beschikbaar komen. Dit zou betekenen dat de Kadernota van volgend jaar meer ruimte zal bieden voor nieuw structureel beleid. We hopen dat deze Kadernota u inzicht biedt in de financiële uitdagingen waar onze gemeente mee te maken heeft en de maatregelen die we treffen om deze uitdagingen het hoofd te bieden.

Leeswijzer

In het hoofdstuk Programma's gaan we per programma in op de voorgestelde beleidsmatige en financiële ontwikkelingen. In het hoofdstuk Financiële uitgangspunten is een overzicht opgenomen van de belangrijkste financiële kaders voor de nieuwe begroting 2024-2027.

Tenslotte is in het hoofdstuk Samenvatting een samenvattend overzicht opgenomen van de gevolgen van deze Kadernota voor het begrotingsbeeld.

Voor het begrotingsbeeld dat vervolgens ontstaat na de mutaties vanuit de Eerste bestuursrapportage 2023 én de meicirculaire 2023 verwijzen we u naar deze Eerste bestuursrapportage. Deze rapportage volgt in de loop van juni.

De financiële gevolgen van deze Kadernota verwerken we met de 9e wijziging van de meerjarenbegroting 2023-2027.

Boxtel, 23 mei 2023
Het college van Burgemeester en Wethouders

Programma's

Duurzame Transformatie

Uitvoering klimaatadaptatie
Hiervoor wordt in juli 2023 een uitvoeringsstrategie aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd. Vervolgens wordt een uitvoeringsagenda aan het college ter vaststelling aangeboden. De benodigde middelen en capaciteit, € 200.000 per jaar voor de uitvoering 2024 tot en met 2026, worden in het raadsvoorstel opgenomen (in totaal € 600.000). Deze worden onttrokken uit de reserve duurzaamheid. Daarnaast wordt € 100.000 per jaar gedekt uit het begrote bedrag binnen exploitatie riolering voor afkoppelen hemelwaterafvoer, zodat in totaal € 300.000 per jaar beschikbaar is ter dekking van de benodigde capaciteit en middelen voor de uitvoering.

Uitvoering warmtetransitie
In de uitvoeringsagenda warmtetransitie zijn de capaciteit, middelen en doelen opgenomen voor uitvoering van de warmtetransitie. De middelen hiervoor worden door de rijksoverheid beschikbaar gesteld via de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Voor Boxtel is voor 2023 € 584.546, voor 2024 € 589.849 en voor 2025 € 595.152 beschikbaar. Daarnaast is de Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie beschikbaar, waarmee een eigen isolatieprogramma voor koopwoningen mogelijk is. Voor Boxtel is voor 2023 € 251.120 en voor 2024 € 143.080 beschikbaar. In 2024 en 2025 volgen de tweede en derde ronde voor de lokale aanpak. Beide subsidies worden bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat aangevraagd en via SISA verantwoord.

Bijdrage Leaderprogramma Het Groene Woud en Mozaïek Dommelvallei
Het Groene Woud en Mozaïek Dommelvallei bereiden een Europese subsidieaanvraag voor om middelen (in totaal € 2.500.000 voor een periode van vijf jaar) beschikbaar te krijgen ter versterking van het landelijk gebied. Met deze middelen kunnen projecten en initiatieven vanuit de samenleving ondersteund worden. Om de middelen vrij te krijgen is een cofinanciering nodig vanuit de betrokken partijen. Daarom stellen wij voor om voor de jaren 2024 tot en met 2027 jaarlijks € 15.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de reserve Plattelandsvernieuwing.

Vitaal buitengebied
Het totale buitengebied is in transitie. Er komt meer druk vanuit de maatschappij en wetgeving voor een betere natuur en leefomgeving. Waarbij we met minder belastende technieken en processen, reductie van de veestapel een aantrekkelijk buitengebied wensen te realiseren.
Een goede harmonie en compromis tussen vele opgaven die op de gemeente afkomen. Een kleine greep uit de programma's en regelingen waar we als gemeente mee te maken hebben zijn GGA, Transitie Landbouw, Kader Richtlijn water, Bodemwater sturend, Piekbelasters, VAB-beleid etc. De Omgevingswet in combinatie met Gebiedsgericht werken biedt kansen om de visie om het buitengebied te vormen en om daar sturing aan te geven.
Het Rijk en Provincie zijn zoekende naar hoe ze de transitie kunnen versnellen en de stikstof, water, klimaat en energieopgaven te realiseren. Geld lijkt daarvoor in overvloed. Al blijft hoe en waar het geld terechtkomt de uitdaging. Het gaat vrijwel altijd om cofinanciering[1]. Dus je moet zelf initiatief nemen en bereid zijn om te investeren. Maar hier liggen ook de kansen. Als we iets willen moeten we starten met gebiedsprocessen op wijk(deel) niveau in het buitengebied. Laat de visie voor een gebied (wat willen wij) en het voeren van gesprekken (wat willen de bewoners en ondernemers) in een gebied gelijktijdig oplopen. Ook is het wenselijk middelen beschikbaar te stellen om initiatieven[2] aan te jagen. Zo ook

(deel)onderzoeken[3] en innovaties[4] in te zetten om de ambities van de gemeente te realiseren.
Voorgesteld wordt voor het Vitaal Buitengebied voor de jaren 2024 tot en met 2026 € 308.000 beschikbaar te stellen, waarvan per jaar € 200.000 beschikbaar wordt gesteld uit de reserve Duurzaamheid.

Acties
In de begroting voor de gemeente en regionale koers voor landbouw is aangekondigd dat er een projectplan met uitvoeringsagenda wordt opgesteld over Transitie landbouw. Ook wordt er gedacht aan een landbouwvisie en is in het coalitieakkoord opgenomen dat er een bedrijfscontactfunctionaris/ symbiose developer [5] voor landbouw/buitengebied gewenst is.
[1] *Cofinanciering*
Vanuit vele programma's zien we opties om procesgelden te ontvangen. Dit voor de inzet van experts en procesoptimalisatie van de gemeente.
[2] *Initiatieven*
Ideeën die een bijdragen kunnen leveren aan ambities van de Gemeente kunnen door het uitgeven aan bv Vouchers gestimuleerd worden. Per Voucher voor bv € 2.500 voor de inhuren van expertise door de initiatiefnemer, (evt. gekoppeld in combi met AgriFoodCapital)
[3] *Onderzoeken* Meten is weten. Diverse zaken zoals bv stikstof in lucht of in bodem voor bepaalde deelgebieden in kaart te brengen. Zo ook de onderzoeken t.b.v. spuitzones etc. zijn van belang voor de ontwikkeling van de Gemeente. Deze proberen te koppelen aan het onderwijs. Opzetten van een structurele samenwerking in de Triple Helix.
[4] *Innovaties* Wie innoveert, domineert! De uitdaging van innoveren kan op vele fronten zijn. Technologie is vaak de meest eenvoudige. Het laten bewijzen dat een nieuwe techniek een bijdragen levert aan.
Maar ook het inzetten van bv nieuwe teelten via transitie landbouw naar biobased building blocks om huizen te bouwen. Een organisatie als Building Balance wordt o.a. gesteund door Prov. N.Br. en LNV. Het aankopen van (plant)materiaal, beschikbaar stellen van eigen gronden behoren tot deze mogelijkheden.
[5] *Symbiose Developer/ bedrijvencontactfunctionaris* Deze FTE heeft het overzicht van de diverse programma's en opgaves en te koppelen aan zowel externe initiatieven, interne processen als de gemeentelijke ambities.

Afval (ondergrondse) containers voor hoogbouw-verzamellocaties
Conform het beleidsakkoord gaan we verder met het uitvoering geven aan het diftar-beleid, waarbij we de rekening neerleggen bij die inwoners die hun afval minder scheiden en daardoor veel restafval aanbieden. De pilot Harperhof met verzamelcontainers bevestigt dat een aanpassing van het huidige inzamelsysteem daarvoor nodig is, vanwege:
- Verplichting tot gescheiden inzameling groente -, fruit -, tuinafval en etensresten (GFT+E) bij hoogbouw vanaf 2024;
- Overlast bij inzameling plastic verpakkingen, metalen verpakkingen (blik) en drankpakken (PMD) met zakken;
- Overlast opstelplaatsen kliko-containers;
- Overlast bij bovengrondse verzamellocaties restafval;
- Bijplaatsingen bij containers en zwerfvuil.

Om de diftar-doelstellingen te realiseren en overlastlocaties aan te pakken gaan we de aanpak uit de pilot verder uitrollen en meer investeren in (ondergrondse) verzamelcontainers voor restafval, oud papier en karton en GFT+E. Dat leidt tot een kapitaallast van € 86.000 in 2024 en vanaf 2025 structureel € 210.000 ten laste van de gesloten financiering. Het is niet nodig de afvalstoffenheffing te verhogen voor deze investeringen, omdat over meerdere jaren gemeten de investering zich terugverdiend door lagere kosten voor de inzameling en lagere verwerkingskosten door betere afvalscheiding.

Uitvoering programma Natuur, landschap en biodiversiteit
In 2023 stellen we aansluitend op de omgevingsvisie een programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit op. We vragen om voor de uitvoering van dit programma middelen vrij te maken. Deze middelen kunnen aanvullend ingezet worden op middelen vanuit ruimte-voor-ruimte initiatieven of ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor een bijdrage is gedaan in de reserve Plattelandsvernieuwing ofwel als cofinanciering om andere geldstromen los te krijgen. Het gaat om € 50.000 voor de jaren 2024 tot en met 2026.

Financiële afwijkingen programma Duurzame Transformatie

De in dit programma opgenomen onderwerpen hebben de volgende gevolgen voor het begrotingssaldo:

Voorgestelde begrotingsmutaties x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Duurzame Transformatie					
Voorstellen Kadernota:					
- Uitvoering klimaatadaptatie		-300,0	-300,0	-300,0	
af: bijdrage reserve Duurzaamheid		200,0	200,0	200,0	
af: bijdrage exploitatie riolering		100,0	100,0	100,0	
- Uitvoering warmtetransitie		-732,9	-595,2		
af: dekking middelen Rijksoverheid		732,9	595,2		
- Bijdrage Leaderprogramma Het Groene Woud en Mozaïek Dommelvallei		-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
af: dekking reserve Plattelandsvernieuwing		15,0	15,0	15,0	15,0
- Vitaal buitengebied		-308,3	-308,3	-308,3	
af: dekking reserve Plattelandsvernieuwing		200,0	200,0	200,0	
- Afval (Ondergrondse) containers voor hoogbouw-verzamellocaties		-86,0	-210,0	-210,0	-210,0
af: kosten worden terugverdiend door lagere kosten		86,0	210,0	210,0	210,0
- Uitvoering programma Natuur, landschap en biodiversiteit		-50,0	-50,0	-50,0	
Totaal Programma Duurzame Transformatie	0,0	-158,3	-158,3	-158,3	0,0

Sociale Kracht

Integrale visie op sociaal domein
We ontwikkelen een visie op het sociaal domein. Hierin vertellen we ons verhaal hoe we naar de samenleving van Boxtel in 2040 kijken. Wat vinden we belangrijk als het gaat om het sociaal domein? Welke opgaven zien we op ons afkomen in de komende circa 15 jaar en hoe gaan we daarop anticiperen? Op basis daarvan kunnen we keuzes maken hoe we onze eigen rol zien en wat we verwachten van maatschappelijke partners en sociale verbanden. Maar ook hoe we verbindingen leggen vanuit de visie en opgaven met de andere domeinen? Voor de uitvoering van de visie verwachten we middelen nodig te hebben. Hiervoor is een structureel budget van € 25.000 nodig. Deze middelen kunnen we inzetten om via pilots of projecten de visie te concretiseren via projecten en/of pilots. De inhoud daarvan is afhankelijk van de inhoud van de visie.

Uitvoering sociaal domein onder druk
Als gevolg van de vergrijzing en ambulantisering/extramuralisering van de zorg doen steeds meer inwoners een beroep op ondersteuning van de gemeente. De vraag naar jeugdhulp blijft groeien. Onze gemeente wordt geconfronteerd met steeds complexere problematiek en meer samenloop van problemen binnen huishoudens in onze gemeenten. Zorgaanbieders hebben te maken met personeelstekorten, waardoor wachtlijsten ontstaan. Dit legt een extra druk op Wegwijs om voor inwoners op deze wachtlijsten overbruggingszorg te leveren vanuit de teams voor zowel jeugdhulp als wmo-hulp. Tot slot verwachten we ook een groei in het aantal cliënten als gevolg van (arbeids)migratie. Deze zullen bij de gemeente aankloppen voor diverse vormen van ondersteuning (inkomen, jeugdhulp, leerlingenvervoer).

Deze deels autonome ontwikkelingen zorgen voor een aanzienlijke verzwaring van de bestaande taken van Wegwijs, terwijl de werkdruk in de uitvoering van het sociaal domein, Wegwijs, momenteel al erg hoog is. De structurele formatie is sinds 2016 feitelijk niet gewijzigd voor bovenstaande trends (wel voor extra taken). In de begrotingen van de afgelopen jaren is geen uitbreiding van de formatie uitvoering sociaal domein opgenomen voor deze ontwikkelingen. Dit is niet langer houdbaar, zonder dat we door de ondergrens van de kwaliteit zakken die we in onze dienstverlening willen bieden. Het niet uitbreiden van de formatie heeft tot gevolg dat de wachtlijsten toenemen. Ook zal dit erin resulteren dat we niet langer aan onze wettelijke taken kunnen voldoen. Daarmee loopt de gemeente het risico om dwangsommen te verbeuren wanneer we niet tijdig besluiten nemen op aanvragen.

Het voorstel van ons is om een eenmalig budget toe te kennen in 2024 waarmee de eerste knelpunten kunnen worden opgevangen. Indien blijkt dat deze knelpunten een meer structureel karakter hebben komen wij hierop terug bij een volgende planning en control rapportage.

Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties (ViA)
Regionaal zetten we in op het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het doel is binnen vijf jaar geweld bij 70% van de meldingen te stoppen. Het streven om huiselijk geweld terug te dringen, sluit aan bij de ambities van het Toekomstscenario. De regio Brabant-Noordoost verbindt deze inzet en ontwikkelingen bij de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Dit thema verbindt veiligheid, volwassenen en jeugd. Hiervoor is een structureel budget van € 35.000 nodig.

Complexe scheidingen
Als ouders uit elkaar gaan heeft dat effect op de kinderen, daar waar het uitmondt in een vechtscheiding is de impact nog groter. Het is van belang dat consultenten weten hoe ze moeten handelen in een dergelijke situatie en kunnen de-escaleren. Om dit te bereiken

moeten zij hiervoor de juiste handvaten toegereikt krijgen. Dit geldt eveneens voor de partners. Voor ouders is het van belang om te weten waar zij info en hulp kunnen krijgen. In 2023 ontwikkelt de gemeente hiervoor een pilot. Op basis van de evaluatie wordt dit vanaf 2024 structureel uitgevoerd. Hiervoor is een structureel budget van € 15.000 nodig.

Regionaal Team Leerplicht
Sinds 1 januari 2017 is de uitvoering van leerplicht- en RMC-taken (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) van de gemeenten Boxtel, Sint-Michielsgestel en Vught opgedragen aan MijnGemeenteDichtbij. De werkzaamheden worden uitgevoerd door het Regionaal Team Leerplicht (RTL). Binnen het sociaal domein pakken we Leerplicht en RMC integraal aan met de beleidsterreinen Participatie, Jeugd en Zorg. Het uiteindelijke doel is dat leerlingen, voor zover dit haalbaar is, een startkwalificatie halen, zodat zij goed toegerust zijn voor de arbeidsmarkt. Samen met schoolbesturen dragen we er zorg voor dat er passende en voldoende onderwijsvoorzieningen aanwezig zijn, zodat leerplichtigen van hun recht op onderwijs gebruik kunnen maken.

Team leerplicht heeft, net als andere onderwerpen binnen het sociaal domein, ook te kampen met een hoge werkdruk. Door het Covid-virus is de problematiek gestegen, veel jongeren kampen met psychische problemen en komen thuis te zitten.
Daarnaast zal RMC spoedig (datum nog onbekend) de wettelijke taak krijgen om niet alleen de jongeren te bedienen in de leeftijd van 18 tot 23 jaar, maar ook in de leeftijd tot 27 jaar. Dit betreft een uitbreiding van de doelgroep met 4 jaar t.o.v. de huidige leeftijdscategorie. We voorzien dat door deze uitbreiding de signalen en aanvragen zullen stijgen. De formatie van Team Leerplicht is hiervoor op dit moment niet toereikend.

Vanaf 2024 is een structurele uitbreiding van de formatie nodig voor een bedrag van € 74.000 bij MijnGemeenteDichtbij, waarvan € 27.000 voor rekening komt van de Gemeente Boxtel.

Welzijn op recept
'Welzijn op recept' is een methode om mensen met psychosociale klachten vanuit de huisartspraktijk door te verwijzen naar welzijnsactiviteiten zoals bewegen, vrijwilligerswerk, creatieve activiteiten, samen koken en eten. Voor de meeste mensen met psychosociale problemen lijkt deelname aan welzijnsinterventies het welbevinden te vergroten. Het doel is dat mensen door deze activiteiten zelf actief hun gezondheid en welbevinden verhogen. Tevens voorkomen we hiermee onterechte verwijzingen naar medische of psychologische zorg. De huisarts wordt ontlast en kan hierdoor de zorg leveren aan de mensen met complexe zorgvragen.

Welzijn op recept wordt uitgevoerd door welzijnscoaches van onze welzijnsinstelling ContourdeTwern. In 2023 starten we met pilot Welzijn op Recept voor de periode tot en met 2026. Voor een klein deel wordt dit gedekt door de specifieke uitkering voor het Gezond en Actief Leven Akkoord. Incidenteel is een budget van € 75.000 per jaar nodig.

De benodigde € 75.000 is voor personele inzet. Het betreft 1fte voor een welzijnscoach. Vanuit Welzijn op recept legt deze welzijnscoach door middel van een welzijnstraject verbinding met verschillende thema’s uit positieve gezondheid zoals eenzaamheid, mantelzorgondersteuning, langer zelfstandig thuis, mentaal welbevinden van jong en oud.

Pilot Seniorenhulp omzetten naar bestaand beleid
In 2018 is gestart met de pilot Seniorenhulp i.s.m. Zorggroep Elde Maasduinen en woonstichting JOOST. Seniorenhulpen werken preventief en ondersteunen zelfstandig wonende ouderen, tijdelijk of structureel. Zij vullen de leemte in die is ontstaan door het

wegvallen van verzorgingshuizen. De pilot is succesvol en er wordt nu gekeken naar de mogelijkheid om het permanent toe te voegen aan het aanbod in gemeente Boxtel. Hiervoor is een structureel budget van € 50.000 nodig.

Jongerenparticipatie
Naar aanleiding van de regionale jongerentop willen we een lokale invulling van jongerenparticipatie ontwikkelen waarmee we de behoefte aan inspraak van jongeren erkennen. Het zien, horen en gesteund voelen is belangrijk. De themamakelaar jongeren start in 2024 en vormt de verbinding tussen gemeente en jongeren, vergaart informatie en koppelt terug, monitort de effecten van beleid en let op bijsturing (van ‘top down’ naar ‘bottom up’). Hiervoor is een structureel budget van € 47.000 nodig.

Schoolmaatschappelijk werk
In het Nationale Plan Onderwijsachterstanden door corona is tijdelijk een nieuwe vorm 2.0. van het schoolmaatschappelijk werk (SMW) teruggebracht. Het doel is te voorzien in de behoeften van kinderen/jongeren en hun ouders; complementair aan de ondersteuning vanuit het primair- en voortgezet onderwijs en ter versterking van de bestaande zorgstructuren rondom het onderwijs. In de afgelopen periode is de meerwaarde van SMW binnen het netwerk duidelijk geworden. De duurzame invulling van deze ontbrekende schakel tussen kinderen/jongeren en gezin, school en wijkteam is gewenst is en draagt bij aan vroeg-signalering en preventie. Hiervoor is een structureel budget van € 140.000 nodig.

Begeleiding Basis
‘Begeleiding Basis’ is een vorm van dienstverlening door Wegwijs die zich richt op zowel het kind/jongeren als de ouders en sociale netwerkversterking. Het betreft kort durende ondersteuning door een jeugdconsulent die WMO verbindt in de aanpak. De begeleiding kan direct gestart worden na indicatie waarmee zwaardere zorg wordt voorkomen en gericht is op het behalen van de doelen van de jongere en/of ouders. In bepaalde situaties kan zelf overbruggingszorg worden geboden ter voorkoming van een crisis. Het betreft een project van 3 jaar vanuit Wegwijs waarbij de kosten € 61.000 per jaar bedragen.

Maatwerk / noodfonds
De voorzieningen die in het sociaal domein verstrekt worden, worden gebaseerd op diverse regelingen. Door toenemende complexiteit van hulpvragen van onze inwoners en het meer integraal werken, is het soms niet mogelijk om volgens de geldende regeling een voorziening te verstrekken. Voor schuldhulpverlening hebben we hiervoor een noodfonds beschikbaar. Om de integraliteit verder te bevorderen willen we deze sociaal domein breed inzetten. Dit kan budgettair neutraal door verschuiving van de middelen vanuit geïndiceerde voorzieningen Wmo en Jeugdhulp naar dit fonds.

Thuis in de wijk
Medio 2022 hebben we het meerjarig uitvoeringsprogramma 'Thuis in de wijk' vastgesteld. Op basis van vijf pijlers (goed wonen, gezonde financiën, een waardevolle daginvulling, passende ondersteuning en een fijne leefomgeving) wordt in dit programma een set aan basisvoorzieningen beschreven. Het programma biedt de basis voor het realiseren van deze voorzieningen in de periode van 2022 tot en met 2025. Een voorwaarde voor realisatie is dat de voorziening geschikt is voor inwoners met psychische kwetsbaarheid.
Voor de uitvoering van dit programma ontvangen we jaarlijks een lokaal uitvoeringsbudget vanuit de regionale gelden voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Een voorwaarde is dat het lokaal budget ingezet wordt ten behoeve van de doelgroep beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Het uitvoeringsprogramma biedt hier de basis voor.

Powerful Ageing
Powerful Ageing is een methode om ouderen langer fysiek zelfredzaam te laten zijn en in staat te stellen we langer zelfstandig te wonen. Het richt zich op het (op maat) in beweging laten komen van de inactieve ouderen. Zo kan de ondersteuningsvraag uitgesteld en verminderd worden. Door de interventie als beweeginterventie in te zetten voorkomen we duurdere zorg vanuit de Wmo-huishoudelijke hulp (HH), hulpmiddelen en woningaanpassingen. In 2023 evalueren we Powerful Ageing. De uitkomsten daarvan zijn nog niet bekend. Op basis van de evaluatie wordt dit vanaf 2024 structureel uitgevoerd en worden de financiële consequenties meegenomen in de begroting 2024.

Project uitstroom jongeren in verblijf 16 - 27 jaar
De gemeente start na de zomervakantie van 2023 met het lokale uitrol van het actieplan “Bevorderen doorstroom en zelfstandigheid jongeren van 16-27 jaar" dit is nieuw beleid en onderdeel van de transformatieopgaven uit de regio Noordoost-Brabant zijn. We verwachten dat dit project kostenneutraal uitgevoerd kan worden. Indien blijkt dat er extra middelen nodig zijn, zullen we in de bestuursrapportage 2024 daarop terugkomen.

Integraal beleid sociaal domein
Het jeugdbeleid zal onderdeel uitmaken van het integrale beleid sociaal domein. Doel van het onderdeel jeugdbeleid is dat alle kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien.

Meten cliëntervaringsonderzoeken (CEO) jeugdzorg
Vanaf Q2 starten we met het meten van de cliëntervaringen jeugdzorg over de dienstverlening van Wegwijs. Met terugwerkende kracht éénmalig over 2022. Voor 2023 en 2024 worden continue metingen verricht om daarmee de dienstverlening aan onze inwoners te optimaliseren. De opgedane ervaringen kunnen worden meegenomen in de afweging voor een geïntegreerd CEO sociaal domein vanaf 2025. De structurele kosten vanaf 2024 bedragen € 5.000 per jaar. We verwachten dat dit kostenneutraal uitgevoerd kan worden. Indien blijkt dat er extra middelen nodig zijn, zullen we in de bestuursrapportage 2024 daarop terugkomen.

Jongerenwerk
In 2022 hebben we onderzoek laten doen naar de inzet van jongerenwerk en op welke manier dit het beste vorm kan krijgen. Hiervoor heeft het onderzoeksbureau gesproken met jongeren en partners. Op basis van deze uitkomsten gaat de gemeente Boxtel in 2023 verdere vorm en inhoud aan geven aan het jongerenwerk en waar nodig veranderen. Wat zijn verdere beslag krijg in 2024. In de besluitvorming hierover worden ook de eventuele financiële consequenties voor 2024 en verder meegenomen.

Financiële afwijkingen programma Sociale Kracht

De in dit programma opgenomen onderwerpen hebben de volgende gevolgen voor het begrotingssaldo:

Voorgestelde begrotingsmutaties x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Sociale Kracht					
Voorstellen Kadernota:					
- Integrale visie op sociaal domein		-25,0	-25,0	-25,0	-25,0
- Uitvoering sociaal domein onder druk		-206,5			
- Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties (ViA)		-35,0	-35,0	-35,0	-35,0
- Complexe scheidingen		-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
- Regionaal Team Leerplicht (0,8 fte vanaf 2024)		-27,4	-27,4	-27,4	-27,4
- Welzijn op recept		-75,0	-75,0	-75,0	
- Pilot Seniorenhulp omzetten naar structureel beleid		-50,0	-50,0	-50,0	-50,0
- Jongerenparticipatie		-47,0	-47,0	-47,0	-47,0
- Schoolmaatschappelijk werk		-140,0	-140,0	-140,0	-140,0
- Begeleiding Basis (Wegwijs)		-61,0	-61,0	-61,0	
- Powerful Ageing		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
- Integraal jeugdbeleid sociaal domein		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
- Jongerenwerk		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
- Meerjaren investeringsprogramma onderwijs		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal Programma Sociale Kracht	**0,0**	**-681,9**	**-475,4**	**-475,4**	**-339,4**

Leefbare Ruimte

Visie Noord-west hoek
Het proces voor de gebiedsontwikkeling Noord-west hoek is in 2022 gestart. Op dit moment wordt gewerkt aan de praatprent met verschillende scenario's voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied. Deze wordt in de loop van 2023 vastgesteld. Het vervolg van het proces is het opstellen van een masterplan. Dit zal zijn beslag krijgen de komende jaren. In de begroting zijn hiervoor nog geen middelen gereserveerd. Wij stellen voor om achtereenvolgens voor 2024, 2025 en 2026 € 150.000, € 200.000 en € 250.000 beschikbaar te stellen.

Flexwoningen
Er is veel vraag naar flexwoningen en wij willen graag een versnelling in de realisatie. Voor onderzoek faciliteren van realisatie worden voorbereidingskosten gemaakt die niet zijn opgenomen in de begroting. Wij stellen voor om voor 2024 € 50.000 beschikbaar te stellen.

Circulair bouwen
In de raad van 13 juli 2021 is de motie "Pilot circulair bouwen in Boxtel" aangenomen. Daarin worden wij verzocht om aan de slag te gaan om de mogelijkheden te onderzoeken om met een pilot met circulair gebouwde starters- en/of seniorenwoningen te realiseren op gemeentelijke eigendom. Om in deze uitvoering te voorzien stellen wij voor om € 50.000 beschikbaar te stellen voor 2024.

Verstedelijkingsstrategie
De verwachting is dat er in 2023 een verstedelijkingsakkoord wordt gesloten, waar de gemeente Boxtel deel van uit maakt. Dit zal uitvoeringskosten met zich mee brengen, waarin nu nog niet in voorzien is. Daarom stellen wij voor om € 50.000 beschikbaar te stellen voor 2024.

Formatie openbare ruimte voor realisering ruimtelijke projecten
Voor de realisatie van de ruimtelijke plannen van de woningbouwopgave zijn middelen nodig voor civieltechnische projectleiders openbare ruimte. De huidige formatie projectleiders openbare ruimte is niet berekend op de vele initiatieven. De initiatieven voorzien niet zelf in de dekking van deze kosten. Voorgesteld wordt additioneel in te huren à € 150.000 ten laste van de gemeente Boxtel. Uitgangspunt is dat de dekking van deze projectleiders vanaf 2025 gedekt wordt door projectgebonden bouwgrondexploitaties, anterieure overeenkomsten en/of bovenwijkse voorzieningen.

Herverlichting conventionele verlichting naar LED
De herverlichting van de conventionele verlichting naar LED vindt plaats door middel van jaarbudgetten, groot € 175.000. Onder het huidige vervangingingsregime is de totale herverlichting over 13 jaar afgerond (eind 2036). Vanuit het aspect van duurzaamheid en lagere onderhoudskosten is het wenselijk om de herverlichtingstermijn in te korten tot 5 jaar. Dit betekent dat de jaarbudgetten 2029 tot en met 2036 naar voren geschoven dienen te worden en toegevoegd/ verdeeld over de vervangingsjaren 2024 tot en met 2028. De dekking komt uit de lagere kosten voor onderhoud, beheer en energie.

Detachering medewerkers WSD
Binnen het team Wijkbeheer zijn op basis van een detacheringsovereenkomst met de WSD 2 medewerkers werkzaam. Deze inhuur is ooit tot stand gekomen vanuit de filosofie social return, het als gemeente ook een voorbeeldrol vervullen op de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De kosten welke gepaard gaan met de detachering bedragen totaal € 35.000 per jaar voor beide gemeenten. Tot op heden zijn deze lasten altijd gedragen

uit de salarisruimte van het team Wijkbeheer. Gelet op het structurele karakter van deze detachering wordt voorgesteld om hiervoor structureel een inhuurbudget vrij te maken, naar rato van de verdeelsleutel tussen beide gemeenten, van € 19.600.

Uitvoering Woonzorgvisie
Medio 2023 zal de woonzorgvisie aan de raad worden voorgelegd. Bij deze visie zal een uitvoeringsprogramma worden bijgevoegd. Om dit programma uit te voeren zijn middelen nodig. Deze bedragen € 100.000 per jaar voor de jaren 2024, 2025 en 2026.

Algemeen budget Ruimtelijke Ontwikkeling
Om flexibeler en slagvaardiger in te spelen op ontwikkelingen is het wenselijk om over een algemeen budget van € 100.000 beschikken voor ruimtelijke ontwikkeling voor de jaren 2024 tot en met 2026.

Functioneel beheerder RMEO
Nieuwe taken vanuit de Omgevingswet, en met name de Basisregistratie Ondergronds en Digitaal Stelsel Omgevingswet, om ervoor te zorgen dat alle beschikbare informatie/data beter bereikbaar wordt voor medewerkers en inwoners.
Wij stellen voor om hier structureel € 57.000 ter beschikking te stellen vanuit de gemeente Boxtel, welke uit de leges omgevingsvergunningen wordt gedekt.

Meerjareninvesteringsplanning groenvoorzieningen
In 2023 stellen we een Groenbeleidsplan op, afgestemd op klimaat adaptieve en sociale uitgangspunten: actualiseren bestaand groenbeleid met toegankelijkheidsopgaven, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en zelfwerkzaamheid. Als bestaande groenvoorzieningen verouderen of niet meer voldoen aan de uitgangspunten anno 2023 willen we ze vervangen. Daarvoor gaan we jaarlijkse investeringen in de begroting opnemen. De vervangingen doen we zoveel mogelijk door werk met werk te maken. Daarop worden budgetten en investeringen in het beleidsplan afgestemd. Als gevolg van jaarlijkse investeringen à € 150.000 zal de kapitaallast groeien met € 8.600 per jaar.

Meerjareninvesteringsplanning verkeer en mobiliteit
Oplossingen voor verkeersvraagstukken vragen steeds grotere investeringen. Niet alleen de PHS-maatregelen kampen met een enorm tekort, ook andere projecten vragen om grotere investeringen. Als we financiële ruimte willen hebben om de problemen het hoofd te kunnen bieden, dan zullen we in de komende jaren fors moeten groeien in het investeringsbudget voor openbare ruimte. Daarom werken we aan een meerjareninvesteringsplanning voor de openbare ruimte. Daarin worden ontwikkeling opgenomen, zoals: aanleg TALK, veilige fietsverbinding Boseind tussen Lennisheuvel en centrum Boxtel, realisatie parkeren Hoogheem, herinrichting parkeer- en marktroute, uniformeren rotondes, invulling schakels fietsnetwerk (Prins Hendrikstraat), vervangen verkeerslichten enzovoort. Door de planning van de investeringen jaarlijks te actualiseren realiseren we samenhangende projecten die tezamen de visie op verkeer en mobiliteit verwezenlijken. Om aan een versterking van ons verkeersnetwerk te werken willen we de financiële ruimte vergroten. We schatten in tot 2030 tenminste € 20 miljoen te moeten investeren. Dit betekent dat we moeten toewerken naar een structurele verhoging van de kapitaallasten tot ruim € 850.000. Deze lasten zijn reeds gebudgetteerd en behoeven geen extra aanvulling.

Financiële afwijkingen programma Leefbare Ruimte

De in dit programma opgenomen onderwerpen hebben de volgende gevolgen voor het begrotingssaldo:

Voorgestelde begrotingsmutaties x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Leefbare Ruimte					
Voorstellen Kadernota:					
- Visie Noord-west hoek		-150,0	-200,0	-250,0	
- Flexwoningen		-50,0			
- Circulair bouwen		-50,0			
- Verstedelijkingsstrategie		-50,0			
- Formatie openbare ruimte voor realisering ruimtelijke projecten		-150,0	-150,0	-150,0	-150,0
af: dekking o.a. anterieure overeenkomsten			150,0	150,0	150,0
- Herverlichting conventionele verlichting naar LED		-5,3	-10,7	-16,0	-21,4
af: dekking lagere kosten (onderhoud, beheer, energie)		5,3	10,7	16,0	21,4
- Detachering medewerkers WSD		-19,5	-19,5	-19,5	-19,5
- Uitvoering Woonzorgvisie		-100,0	-100,0	-100,0	
- Algemeen budget Ruimtelijke Ontwikkeling		-100,0	-100,0	-100,0	
- Functioneel beheerder RMEO		-56,9	-56,9	-56,9	-56,9
af: verwachte dekking leges omgevingsvergunningen		56,9	56,9	56,9	56,9
- Meerjareninvesteringsplanning groenvoorzieningen		-8,6	-17,0	-25,0	-33,0
- Meerjareninvesteringsplanning verkeer en mobiliteit					-100,0
- Meerjareninvesterings- en onderhoudsprogramma vastgoed		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal Programma Leefbare Ruimte	**0,0**	**-678,1**	**-436,5**	**-494,5**	**-152,5**

Vitaal Ondernemen

Uitbreiding samenwerking Ladonk
De samenwerking met klankbord Ladonk wordt geïntensiveerd en krijgt mogelijk een financiële component om de samenwerking te stimuleren en te begeleiden met doelstellingen die ook voor de gemeente Boxtel van belang zijn, zoals klimaatbestendige bedrijventerreinen en het KVO-traject.

Actualisering uitvoeringsprogramma economie naar aanleiding van de vastgestelde visie
In 2023 leveren een herziening van de economische visie op waaruit een uitvoeringsprogramma volgt en krijgt een start in 2024.

Voor deze uitvoering wordt voorgesteld om voor de periode 2024 tot en met 2026 middelen beschikbaar te stellen: bijdrage klankbord Ladonk € 25.000 per jaar en voor de uitvoeringskosten ter ondersteuning van klankbord Ladonk eveneens € 25.000 per jaar.

Uitvoering bezoekerseconomie
Ter ondersteuning van publiek private ideeën vanuit de drie werkgroepen. Middelen zijn ook nodig voor cofinanciering, subsidies en/of derdengelden.
Voorgesteld wordt om jaarlijks € 100.000 beschikbaar te stellen.

Verduurzaming bedrijventerreinen
In 2024 krijgt de verduurzaming van bedrijventerreinen in de gemeente Boxtel aandacht via de al eerder opgezette samenwerking met Klankbord Ladonk en op Daasdonk. Naast klimaatadaptatie zullen ook de uitkomsten van het onderzoek van Firan op Ladonk een vervolg krijgen in de vorm van technische oplossingen om de transportschaarste te verminderen en te komen tot lokale energiecorporaties.
Voorgesteld wordt om voor 2024 € 80.000 beschikbaar te stellen.

Samenwerking AgrifoodCapital en Brainport
De gemeente gaat een actieve rol innemen in de samenwerking met AgrifoodCapitalen Brainport. Met het project GTPB heeft de gemeente een interessante propositie voor beide samenwerkingsverbanden. De samenwerking met beide triple helix organisaties stimuleert de Boxtelse ontwikkeling en ontsluit relevante netwerken. Voorgesteld wordt om jaarlijks € 10.000 beschikbaar te stellen voor representatie.

Ontwikkeling van nieuw bedrijventerrein in afstemming met RNOB
In 2023 heeft RNOB in samenwerking met PNB zowel de vraagzijde als de aanbodzijde van de bedrijventerreinenmarkt in beeld gebracht. In 2024 kan de gemeente Boxtel een start maken met de ontwikkeling van nieuw areaal. Voorgesteld wordt om voor 2024 € 20.000 beschikbaar te stellen.

Vastgoed
Via een drietal sporen (onderwijs, sport en vastgoed) maken we de basis op orde rondom ons vastgoed en accommodatiebeleid. De accommodaties faciliteren de voorzieningen en maatschappelijke functies in de dorpen en leveren een bijdrage aan een robuust en gezond leefklimaat.
We herijken de kaderstelling, stellen een meerjaren investeringsprogramma en duurzaam meerjaren onderhoudsprogramma op met een uitvoeringsstrategie voor 2024 en volgende jaren. De verwachting is dat hiervoor structureel aanvullende middelen nodig zijn.

Financiële afwijkingen programma Vitaal Ondernemen

De in dit programma opgenomen onderwerpen hebben de volgende gevolgen voor het begrotingssaldo:

Voorgestelde begrotingsmutaties x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Vitaal Ondernemen					
Voorstellen Kadernota:					
- Uitbreiding samenwerking Ladonk		-50,0	-50,0	-50,0	
- Uitvoering bezoekerseconomie		-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
- Verduurzaming bedrijventerreinen		-80,0			
- Samenwerking AgrifoodCapital en Brainport		-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
- Ontwikkeling nieuw bedrijventerrein			-20,0		
- Meerjareninvesterings- en onderhoudsprogramma sport		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal Programma Vitaal Ondernemen	**0,0**	**-240,0**	**-180,0**	**-160,0**	**-110,0**

Meewerkend Bestuur

Ontwikkelingen Algemene uitkering Gemeentefonds

In deze Kadernota nemen we inzake de verwachte ontwikkeling van onze Algemene uitkering de volgende ontwikkelingen mee:

- Resultaat decembercirculaire 2022
    - Deze decembercirculaire had in combinatie met een correctie op de septembercirculaire een nadelig resultaat tot gevolg.
- Ontwikkeling accres lonen en prijzen
    - Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 9 maart 2023 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023 gepubliceerd. Het CPB raamt in het CEP 2023 een hogere loonstijging en een hogere prijsstijging voor consumptie en investeringen. Dit is de basis voor de doorrekening van de algemene uitkering.
- 'Ravijnjaar 2027' is structureel opgelost
    - Vooruitlopend op een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026 heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 in 2026 eenmalig € 1 miljard beschikbaar gesteld. Op vrijdag 28 april jl. heeft het kabinet in de Voorjaarsnota 2023 aangekondigd dat dit bedrag vanaf 2027 structureel beschikbaar komt waarmee het 'ravijnjaar' structureel is opgelost. De zogenaamde opschalingskorting vanaf 2026 blijft echter nog wel van kracht.

Met de meicirculaire 2023 worden deze ontwikkelingen meegerekend. Voor het definitieve resultaat van deze circulaire wordt verwezen naar de Eerste bestuursrapportage 2023.

Kadernota MGD

De Kadernota 2024 MGD is inmiddels vastgesteld en ter informatie toegestuurd aan de beide gemeenten. Deze nota omvat:

1. Autonome ontwikkelingen: hierin worden de loon- en inflatieontwikkeling, evenals de financiële uitgangspunten voor de begroting van 2024-2027 toegelicht;
2. Knelpunten: hierin wordt de verhoging van het budget voor opleiding en ontwikkeling, en de mogelijke aanpassing van de GR toegelicht;
3. Nieuwe ambities: hierin worden de ontwikkelingen op het gebied van huisvesting en ICT toegelicht.

Voor meer informatie over deze onderwerpen wordt verwezen naar de Kadernota 2024-2027 van MijnGemeenteDichtbij. De financiële gevolgen voor Boxtel zijn in deze Kadernota verwerkt, met een bedrag van € 1.319.700 in 2023 dat oploopt tot € 1.678.100 in 2027.

Stijgende inwonersbijdrage (Kadernota) VRBN

De inwonersbijdrage aan de Veiligheidsregio Brabant-Noord (VRBN) stijgt, afgezien van de reguliere indexeringen, de komende jaren ten behoeve van het bestendigen van het huidige beleid van de VRBN en om invulling te geven aan een aantal noodzakelijke en onontkoombare ontwikkeling. Dit betreft met name de versterking van crisisbeheersing en haar informatiepositie, de informatievoorziening en -beveiliging, het vakmanschap en de paraatheid van de brandweer en huisvesting.

Inflatiecorrectie programmabudgetten

Een toelichting hierop is opgenomen in het volgende hoofdstuk Financiële uitgangspunten.

Aanvullende bijdrage Taskforce-RIEC

In de huidige begroting van Boxtel is een bedrag van €14.100 structureel begroot voor de bijdrage aan de TF-RIEC. Onder andere vanwege het wegvallen van een Rijksbijdrage wordt aan alle gemeenten in de regio een aanvullende bijdrage gevraagd om de integrale aanpak van ondermijnende criminaliteit op niveau te houden. Inclusief de aanvullende financiële bijdrage bedraagt de bijdrage vanaf 2023 aan de TF-RIEC €28.500. De stijging van deze

bijdrage voor 2023 wordt in de eerste bestuursrapportage verwerkt. Aangezien de aanpak van ondermijnende criminaliteit ook in het nieuwe Integraal Veiligheidsplan tot prioriteit is benoemd, willen we deze stijging structureel vanaf 2024 in onze begroting opnemen.

Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 Boxtel
Eind 2022 is het Integraal Veiligheidsplan ’23-’26 vastgesteld. Hierin is op genomen dat een bedrag van € 1 inwoner benodigd is om de hierin vastgelegde ambities waar te kunnen maken in samenwerking met de overige gemeenten binnen het basisteam Meierij. De incidentele bijdrage voor 2023 is meegenomen in de tweede bestuursrapportage 2022. De structurele bijdrage voor de periode vanaf 2024 dient in onze begroting te worden opgenomen.

Representatie
Het representatiebudget is structureel niet toereikend, zeker nu na de coronajaren de reguliere activiteiten weer opgepakt worden. Daarnaast is om de Spiegeltent te behouden voor de gemeenschap een ophoging van het budget noodzakelijk. Voor 2024 is een incidentele ophoging van het budget met € 50.000 gewenst dat daarna in 2 stappen kan worden verlaagd tot een structurele bijraming van € 17.500 vanaf 2026.

Adviseur Dienstverlening
Om de dienstverlening van gemeente Boxtel op peil te houden en te verbeteren is op basis van de vastgestelde dienstverleningsvisie een uitvoeringsplan dienstverlening opgesteld. Om dit uitvoeringsplan goed uit te voeren en naar de toekomst toe te borgen is een adviseur dienstverlening nodig. Deze adviseert, vertaalt, bewaakt de integraliteit, concretiseert en implementeert het uitvoeringsplan naar concreet haalbare plannen. Voor de gemeente Boxtel betekent dat een ophoging van de financiële bijdrage van € 57.000.

Dekking diverse incidentele ontwikkelingen Kadernota ten laste van de Algemene reserve (resultaat 2022)
In deze Kadernota zijn diverse ontwikkelingen opgenomen met een incidenteel karakter, waarvoor een incidenteel budget is opgenomen. Deze ontwikkelingen zijn inhoudelijk toegelicht in de voorgaande hoofdstukken. Gelet op de netto toevoeging aan de Algemene reserve van € 4.740.000 vanuit het jaarresultaat 2022 (exclusief resultaatbestemmingen) stellen we voor om deze volgende posten te dekken vanuit de Algemene reserve:

Incidentele budgetten: Algemene reserve x € 1.000)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
- Vitaal buitengebied		108,3	108,3	108,3	
- Programma Natuur, landschap en biodiversiteit		50	50	50	
- Uitvoering sociaal domein onder druk		206,5			
- Welzijn op recept		75	75	75	
- Begeleiding Basis (Wegwijs)		61	61	61	
- Visie Noord-west Hoek		150	200	250	
- Flexwoningen & Tiny Houses		50			
- Circulair bouwen		50			
- Verstedelijkingsstrategie		50			
- Formatie voor realisering ruimtelijke projecten		150			
- Uitvoering woonzorgvisie		100	100	100	
- Algemeen budget Ruimtelijke Ontwikkeling		100	100	100	
- Verduurzaming bedrijventerreinen		80			
- Ontwikkeling nieuw bedrijventerrein			20		
- Uitbreiding samenwerking Ladonk		50	50	50	
Totaal ten laste van Algemene reserve	**0,0**	**1.280,8**	**764,3**	**794,3**	**0,0**

Financiële afwijkingen programma Meewerkend Bestuur

De in dit programma opgenomen onderwerpen hebben de volgende gevolgen voor het begrotingssaldo:

Voorgestelde begrotingsmutaties x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Meewerkend bestuur					
Autonome ontwikkelingen:					
- Ontwikkelingen Gemeentefonds	2.503,5	2.474,0	2.477,3	2.471,7	3.972,1
- Kadernota MGD autonome ontwikkelingen	-1.319,7	-1.434,2	-1.593,1	-1.635,0	-1.678,1
- Kadernota overige GR-en	-41,0	-335,5	-354,5	-383,0	-434,5
- Inflatiecorrectie programmabudgetten	-1.300,0	-1.300,0	-1.300,0	-1.300,0	-1.300,0
Voorstellen Kadernota:					
- Aanvullende bijdrage Taskforce-RIEC		-14,4	-14,4	-14,4	-14,4
- Integraal Veiligheidsplan		-34,0	-34,0	-34,0	-34,0
- Representatie		-50,0	-35,0	-17,5	-17,5
- Adviseur Dienstverlening (1 fte vanaf 2024)		-56,9	-56,9	-56,9	-56,9
- Capaciteit BOA's		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Dekking diverse incidentele posten vanuit Algemene reserve (jaarresultaat 2022)		1.280,8	764,3	794,3	
Totaal Programma Meewerkend bestuur	**-157,2**	**529,8**	**-146,3**	**-174,8**	**436,7**

Financiële uitgangspunten

In deze paragraaf gaan we in op de financiële uitgangspunten voor de nieuwe begrotingsperiode 2024-2027.

Ontwikkeling loonkosten

De cao waar onze eerdere raming op gebaseerd was, had betrekking op de jaren 2021 en 2022. Er is sinds 5 april 2023 een akkoord over het principeakkoord voor een nieuwe cao Gemeenten voor 2023. De (financiële) consequenties uit het principeakkoord hebben wij hierdoor financieel vertaald.

Met het principeakkoord willen sociale partners uiting geven aan de waardering voor de inzet van de medewerkers bij het oppakken van de vele en veranderde maatschappelijke opgaven voor de gemeentelijke sector. De financiële afspraken komen tegemoet aan de noodzaak om (extra) te investeren in e koopkracht van de medewerkers die daarin zo'n vitale rol hebben, en in de aantrekkelijkheid van de gemeentelijke sector voor zittende en nieuwe medewerkers.

De loonkosten in 2023 zullen fors hoger uitvallen dan eerder geraamd. De salarissen worden in de nieuwe cao met terugwerkende kracht per 2 januari 2023 verhoogd. Allereerst met maandelijks € 240 en daarna met 2%. Dit betekent een gemiddelde stijging van ongeveer 6% ten opzichte van onze eerdere raming. VNG gaat de komende periode in gesprek met het rijk over de financiering van het principeakkoord. De verwachting is de hogere loonindexering meegerekend gaat worden in de gemeentefondsuitkeringen voor de gemeenten. De nieuwe cao heeft een looptijd van een jaar. Vanaf 2024 gaan we uit van een reguliere indexering van 3,5%. Dit is op dit moment een reële inschatting maar dit kan, net zoals voor 2023 daadwerkelijk anders worden.

Inflatie (exploitatie)budgetten

De prijsgevoelige uitgaven en prijsgevoelige inkomsten niet zijnde belastingen/heffingen/rechten en investeringen, worden gecompenseerd voor de jaarlijks begrote prijsstijging. Deze compensatie is normaliter gebaseerd op het prijsstijgingspercentage van de netto materiële overheidsconsumptie, zoals opgenomen in de laatste septembercirculaire 2022. De actualiteit veroorzaakt nu echter een ander beeld doordat de inflatie zich nadien nog altijd heeft ontwikkeld op een uitzonderlijk hoog niveau, waardoor we voor 2023 het tarief incidenteel opwaarts bijstellen naar 7%. Uitgaande van deze bijstelling heeft dit voor 2023 een netto effect van ca. € 1.300.000 (= negatief) en dit heeft een structurele doorwerking.

<u>Inflatieontwikkelingen</u>

In 2022 heeft de inflatie zich uitzonderlijk ontwikkelt. Dit komt met name door toename lasten energie en voeding, internationale spanningen en doordat de aanbodkant richting leveranciers hapert. De consumentenprijsindex is door het CBS in 2022 berekend op 10%. Het is niet reëel om voor 2023 nog uit te gaan van de netto materiële overheidsconsumptie 2022 en dit nu opwaarts bij te stellen naar 7%. Voor de opvolgende jaren gaan we nog altijd uit van een index van structureel 3%.

Inflatiecorrectie belastingen en tarieven

Net zoals voorgaande jaren hanteren we voor de inflatiecorrectie voor belastingen en tarieven een gewogen percentage. Deze bestaat uit 1/3 prijsmutatie budgetten en 2/3 voor overige ontwikkeling loonkosten.

Rente
De te betalen rente voor zowel korte- als lange financieringen is in 2022 fors toegenomen. De rente wordt hierdoor aangepast. Het effect van deze bijstelling is vooralsnog beperkt gezien onze bestaande vaste rentecontracten.

Omslagrente kapitaallasten en grondexploitatie
De rekenrente die we als kapitaallasten toerekenen voor de gerealiseerde investeringen en grondexploitatie is gebaseerd op de werkelijke rentekosten en onze vermogenspositie. Het percentage voor de begroting 2024 en volgende jaren is gebaseerd op de realisatie 2022.

Samenvattend wordt voorgesteld de volgende financiële uitgangspunten te hanteren voor de aankomende begrotingsperiode:

Samenvattend	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Loonstijging	9,60%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Prijsstijging	7,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Inflatiecorrectie	3,30%	3,30%	3,30%	3,30%	3,30%	3,30%
Rente:						
Lange financiering	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Korte financiering	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Grondexploitatie en rente kapitaallasten	1,31%	0,98%				

Samenvatting

In het volgende overzicht gaan we in op de voorgestelde begrotingsmutaties waarbij de mutaties op het niveau van programma's zijn weergegeven. Deze begrotingsmutaties zijn inhoudelijk in de voorgaande hoofdstukken toegelicht.

Totaal voorgestelde begrotingsmutaties x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Duurzame Transformatie		-158,3	-158,3	-158,3	
Sociale Kracht		-681,9	-475,4	-475,4	-339,4
Leefbare Ruimte		-678,1	-436,5	-494,5	-152,5
Vitaal Ondernemen		-240,0	-180,0	-160,0	-110,0
Meewerkend bestuur	-157,2	529,8	-146,3	-174,8	436,7
Totaal effect kadernota begrotingssaldo	**-157,2**	**-1.228,5**	**-1.396,5**	**-1.463,0**	**-165,2**

Ontwikkeling begrotingssaldo

In het hoofdstuk Samenvatting in de Eerste bestuursrapportage 2023 is het resultaat van deze Kadernota 2024 in combinatie met de navolgende voorgestelde mutaties vanuit de Eerste bestuursrapportage 2023 en meicirculaire 2023 doorgerekend op het begrotingssaldo.

Samenvattend het resultaat tot en met deze Kadernota.

Ontwikkeling begrotingssaldo x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Begrotingssaldo, als startpunt	910,9	491,1	749,8	458,7	477,4
Voorgestelde mutaties Kadernota:					
- Autonome ontwikkelingen	-157,2	-595,7	-770,3	-846,3	559,5
- Nieuwe voorstellen Kadernota		-632,8	-626,2	-616,7	-724,7
Begrotingssaldo na Kadernota	**753,7**	**-737,4**	**-646,7**	**-1.004,3**	**312,2**
Voorgestelde mutaties 1e bestuursrapportage:					
- Autonome en overige ontwikkelingen	-316,2	77,9	200,1	348,0	247,0
Begrotingssaldo na Kadernota en 1e bestuursrapportage	**437,5**	**-659,5**	**-446,6**	**-656,3**	**559,2**
	overschot	tekort	tekort	tekort	overschot

Begrotingsmutaties op basis van programma's

Het volgende overzicht is als volgt samengesteld:

- Resultaat voor bestemming
  Per programma, de baten en lasten voor mutaties met reserves; dit leidt dan tot het resultaat voor bestemming.
- Resultaatbestemming
  Per programma, de onttrekkingen aan en de stortingen in de reserves; dit leidt dan tot de resultaatbestemming.
- Resultaat na bestemming / Totaal resultaat
  Per programma, het verschil tussen het resultaat voor bestemming en de resultaatbestemming; dit leidt dan tot het resultaat na bestemming, oftewel de mutatie van het vrij inzetbare begrotingssaldo. Dit bedrag is dan weer gelijk aan het totaal van de voorgestelde begrotingsmutaties.

Begrotingsmutaties programma's x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Duurzame Transformatie		-158,3	-158,3	-158,3	
Sociale Kracht		-681,9	-475,4	-475,4	-339,4
Leefbare Ruimte		-758,1	-356,5	-494,5	-252,5
Vitaal Ondernemen		-168,3	-262,9	-163,8	-114,5
Meewerkend bestuur	-157,2	438,1	-243,4	-271,0	441,2
Totaal	**-157,2**	**-1.328,5**	**-1.496,5**	**-1.563,0**	**-265,2**

Begrotingsmutaties programma's x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Baten voor resultaatbestemming:					
Duurzame Transformatie		832,9	695,2	100,0	100,0
Sociale Kracht					
Leefbare Ruimte		56,9	206,9	206,9	206,9
Vitaal Ondernemen					
Meewerkend bestuur	2.503,5	2.474,0	2.477,3	2.471,7	3.972,1
Totaal baten voor resultaatbestemming	**2.503,5**	**3.363,8**	**3.379,4**	**2.778,6**	**4.279,0**
Lasten voor resultaatbestemming:					
Duurzame Transformatie		1.406,2	1.268,5	673,3	115,0
Sociale Kracht		681,9	475,4	475,4	339,4
Leefbare Ruimte		815,0	563,4	701,4	459,4
Vitaal Ondernemen		168,3	262,9	163,8	114,5
Meewerkend bestuur	2.660,7	3.216,7	3.385,0	3.437,0	3.530,9
Totaal lasten voor resultaatbestemming	**2.660,7**	**6.288,1**	**5.955,2**	**5.450,9**	**4.559,2**
RESULTAAT VOOR BESTEMMING	**-157,2**	**-2.924,3**	**-2.575,8**	**-2.672,3**	**-280,2**
Resultaatbestemming:					
Onttrekking aan reserves:					
Duurzame Transformatie		415,0	415,0	415,0	15,0
Sociale Kracht					
Leefbare Ruimte					
Vitaal Ondernemen					
Meewerkend bestuur		1.180,8	664,3	694,3	
Totaal onttrekking aan reserves	**0,0**	**1.595,8**	**1.079,3**	**1.109,3**	**15,0**
Storting in reserves:					
Duurzame Transformatie					
Sociale Kracht					
Leefbare Ruimte					
Vitaal Ondernemen					
Meewerkend bestuur					
Totaal storting in reserves	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Saldo resultaatbestemming	**0,0**	**1.595,8**	**1.079,3**	**1.109,3**	**15,0**
RESULTAAT NA BESTEMMING (mutaties begrotingssaldo)	**-157,2**	**-1.328,5**	**-1.496,5**	**-1.563,0**	**-265,2**